

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Seženburškova ul. 6/II.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2,—, mesečno Din 4,—, celoletno Din 48,— Za članstvo izvod po 1:10 Din.

Oglaš po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštnine proste.

TPD in vlada proti rudarjem.

Vladna komisija je ugotovila »pravilno postopanje« TPD. — Komisija ni pregledala skupaj z delavstvom računov TPD. — Edina podpora rudarjem je samo orožniška asistenca. — Protestni shodi. — Delavska zbornica in Strokovna komisija se edini borita za rudarje.

Na velikem protestnem shodu v Unionu v Ljubljani in na ostalih protestnih shodih v Mariboru in industrijskih revirjih je delavstvo med drugim zahtevalo to, da naj državna oblast odpošlje v revirje TPD komisijo — sestojeko iz zastopnikov rudarske oblasti, delavske zbornice, delavskih zaupnikov in parlamenta. Ta komisija

naj pregleda knjige TPD,

njeno gospodarstvo itd. — TPD in država

naj dasta podporo brezposelnim

in naj jim najdeta delo.

Vlada je na to zahtevo poslala svojo komisijo, ki pa je bila sestavljena iz samih delegatov vlade in ni pritegnila k sodelovanju delavskih delegatov. Komisija je imela še celo ta namen, da ostane samo dva dni v Ljubljani in da se potem vrne zopet v Beograd. Pod pritiskom javnosti je sicer šla v Trbovlje, kjer pa je nastopala tako oficijelno in mehanično, da je delavstvo takoj vedelo, da je ta komisija le formalno poslana — kot pesek v oči.

Ta komisija je potem v Beogradu povedala to, da so bili vsi delavci odpuščeni po odpovedi, torej po zakonu.

Po zakonu strada sedaj na stotine delavskih družin, po zakonu so obsojeni delavci na smrt. Vlada noče poznati tudi onega zakona, ki pravi, da je treba podpreti brezposelne.

Nasprotno, denar, ki ga je delavstvo zbralo za brezposelne, izdaja vlada v druge svrhe. RR vlada je s tem uveljavila načelo, da sme kapitalist svobodno izkoriščati delavca, da sme svobodno kopičiti svoj profit, ki ni podvržen javni kontroli, delavec pa da ima le svobodo — stradanja.

Kako se je mogla postaviti vlada na to stališče? Lansko leto smo bili priče težki krizi v angleški premogarski industriji in tedaj je dala

angleška vlada milijarde dinarjev za omiljenje krize.

Zakaj je angleška vlada postopala drugače? Ali so morda angleški kapitalisti bolj usmiljeni? Ne. Današnja družba ne pozna usmiljenja, v današnji družbi vlada geslo: **Moč pred pravico!**

Angleški delavci so imeli

moč, da prisilijo

podjetnike in državo, da prevzame breme krize na svoje rame. To moč so imeli, ker štejejo angleške delavske strokovne organizacije pet milijonov članov, naše jih pa imajo le 10.000!

Celokupno delavstvo mora vztrajati v boju proti TPD za svoje zahteve, celokupno delavstvo Jugoslavije mora vztrajati v boju, toda ta boj bo uspešen le, če bo organiziran, to se pravi, če bo

večina delavstva v strokovnih organizacijah.

Ta resnica nam bije danes z vso silo v oči.

Za samoupravo delavskih ustanov.

Ministrstvo za socialno politiko je sedaj točno in hitro poslovalo. Telegrafičnim putem je prepovedalo redni Delavski zbornici ljubljanski izvedbo vseh, potom izvoljenih delavskih zborničnih članov storjenih sklepov. S to prepovedjo je zavrlo ministrstvo redno in nujno poslovanje Delavske zbornice.

Ta prepoved je nov, pa značilen dokument namerne, dosledne in brezobzirne upropaščanja in demontiranja delavskih ustanov.

Kadar je treba udariti delavski razred, kadar je pokazati bičanemu in izkoriščanemu delavcu zaničevanje in oholo preziranje, takrat se posluži minister za socialno politiko tudi brzjava, da le hitro in nedvomno pokaže delavstvu svoje brezmejno sovrastvo. Naj bi funkcioniral brzjav ministrstva za socialno politiko raje zato, da dobe brezposelni delavci vsaj malo podpore, da se nakažejo za brezposelne najnujnejše pomoči iz fonda, ki ga je delavstvo zbralo in ga sedaj spekulativno izrablja vladna gospoda. Toda: za te stvari ne posluje ministrstvo za socialno politiko v naši državi.

Ustavitev zborničnega poslovanja pomeni nečuden in neupravičljiv napad na avtonomijo delavskih zbornic. — Zato pa ruši prav ta napad to delavsko institucijo v svojih bistvenih temeljih.

Kajti: Delavska zbornica ima za delavski razred svoj pomen in za delavski razred interes le, če

Po odhodu ministrske komisije, po redukciji delavskih plač s strani TPD so naše strokovne organizacije ponovno sklicale protestne shode, kjer so rudarji povedali, da pod sedanjimi pogoji, da pri sedanjih znižanih mezdah ni mogoče živeti. In če hočemo zboljšati rudarski položaj in če se hočemo izogniti poslabšanju delavskega položaja v drugih industrijah, se morajo zavedati prav vse strokovne zveze in prav vsi delavci, ne samo rudarji, temveč tudi

železničarji, kovinarji, lesni delavci i. dr.,

da zavisi delavska stvar in uspeh akcije delavstva katerekoli stroke edinole od

solidarnosti celokupnega delavstva.

Zato moramo vršiti svoj boj proti TPD, proti tej predstraži Zveze industrijcev in socialne reakcije na ta način, da

številčno ojačimo

strokovne organizacije in da najmočnejše strokovne organizacije stalno sodelujejo. Ta stalna vez so **krajevni medstrokovni odbori.**

Na protestnih shodih se je tudi zahtevalo, da se reduciranim rudarjem najde novo delo in da je TPD dolžna, da **materialno podpre** novo zaposlitev rudarjev.

Zato se je vršila 18. marca v Trbovljah konferenca vseh rudarskih članov Delavske zbornice brez ozira na strankarsko pripadnost in ta konferenca je sklenila:

da Delavska zbornica skupaj s strokovnimi organizacijami natančno preišče stanje reduciranih in da zasliši njihove želje, kje upajo na novo zaposlitev;

v ta namen naj se zgledajo najkasneje do dne 10. aprila vsi odpuščeni rudarji:

v Trbovljah, v Delavskem domu;

v Zagorju, pri Zvezi rudarjev;

v Hrastniku, v Delavskem domu;

v Rajhenburgu, v Delavskem domu.

S seboj naj prinesejo članske knjižice bratovske skladnice.

Istovrstno bo stopila Zveza Rudarjev Jugoslavije v stik s francosko strokovno zvezo, ali bi bila mogoča tam zaposlitev naših rudarjev in pod kakimi pogoji.

Z ozirom na to, ker je Marcel Žorga dal iniciativo za **izseljevanje v Rusijo**, je konferenca sklenila, da se pozove njega in njegove tovariše, da takoj vse ukrene in poizve, kako je mogoča zaposlitev v Rusiji, kako se bo organiziral transport itd.

O vsem tem se izda potem natančno poročilo rudarjem in se na to konkretno določi zaposlitev rudarjev v novih krajih.

Strokovne organizacije so na braniku delavskih pravic.

Delavci, strnite vsi svoje vrste!

je avtonomna, če po svojih izvoljenih predstavnikih nevpilvano in neovirano zastopa delavski interes.

Delavske zbornice pa, ki ji minister za socialno politiko določa pravec in smer ter odreja njeno poslovanje, delavstvo ne rabi niti ne potrebuje. Moti se vsak, kdor misli in upa, da bo Delavska zbornica služila ciljem in namenom režimovskih strank, spekulacijam strankarskih klik in željam posameznikov.

Ker je torej ministrstvo za socialno politiko s to prepovedjo kršilo avtonomijo Delavske zbornice, zato bo delavstvo temu primerno na ta ministrov napad tudi odgovorilo.

Delavstvo sme zahtevati vsaj, da mora imeti minister za socialno politiko pred delavskim stanovskim zastopstvom — respekt in spoštovanje.

Delavstvo je zrelo, je svojim nalogam doraslo in državni interes zahteva, da minister skrbno posluša, upošteva in uvačuje sklepe delavskih zbornic. Le tako bo vršila Delavska zbornica svojo funkcijo in svojo nalogo. — Če pa misli minister, da bo rešil socialno krizo s tem, da bo preprečil zbornično poslovanje in tem potom rešil delavsko vprašanje v državi, potem naj nadaljuje. Zagotavljamo ga: tem hujše in glasnejše se bodo odprli drugi ventili. **Delavstvo bo uveljavilo svoje zahteve, četudi bodo zavrli zbornično delovanje.**

Ustavitev zborničnega poslovanja izpričuje, da demontira ministrstvo za socialno politiko vse delavske ustanove po dobro preračunanem načrtu. Saj vidimo, da je tudi v socialnem zavarovanju ministrstvo za socialno politiko danes dejanski gospodar.

Sedaj pa uveljavlja enako načelo tudi v delavskih zbornicah. Čemu so potem volitve, čemu potem skupščine, če pa ministrstvo smatra, da delavski razred še ni zrel za avtonomijo?

Seveda nastopa režim z drugačnim merilom proti delodajalcem. V trgovskih in obrtniških zbornicah spoštuje minister njihovo z zakonom zajamčeno avtonomijo. Delavstvo bo s podvojeno silo in energijo gradilo in upostavljalo svoje razredne organizacije. **In, organizirani proletariat bo branil avtonomijo Delavskih zbornic.**

Ministru se ni zdelo niti vredno, da bi suspenzijo zborničnega poslovanja vsaj navidezno utemeljil in četudi z lažnjivimi razlogi opravičil. — Morda pa je to storil zato, ker je zbornica neustrašeno in dosledno zastopala interese rudarskega delavstva proti krivicam inozemskih spekulantom Trboveljske premogokopne družbe. Morda je ta suspenzija poklon Trboveljski premogokopni družbi, ker je »pravilno in pravilno« pometala rudarske družine na cesto?

Gotovo je le eno: prav v Ljubljani sami se je morala roditi ta gorostasna pobuda. Razumljivo je to: razredni proletariat je dobil večino v tej zbornici in prekrizal račune meščanskim strankam. Kdo ve, če ni sedaj eni teh strank uspelo, da je izposlovala pri ministrstvu to brzjavko in ta odlok?

Minister za socialno politiko se bo lahko uveril, da bo odpor delavstva splošen, enoten in svobodno mu, da bo poizkusil ta boj.

Pripravljeni smo, branili bomo zbornično avtonomijo in dokazali, da bo padel vsak, kdor bo nastopil proti delavskemu razredu.

Delavci, v organizacije, da branimo naše ustanove!

Čuvajmo enotnost organizacij!

Vloga razdiračev strokovnega gibanja. — Agenti provokaterji. — V enotnosti in disciplini je delavska moč.

(Odgovor »DKL«.)

V našem delavskem gibanju se prepira še vedno več grup za to, katera je bolj razredna in marksistična in katera manj. V resnici pa ločimo le dve bistveno nasprotni skupini. Vsaka od njih agitira sicer v znamenju marksizma, vsaka trdi, da edino-le ona zastopa marksistična načela. In vendar si vse te skupine niso enake; da, še več, deli jih velik prepad: kajti sredstva in pota, metode njihove delavnosti so diametralno različne. Prva skupina se navadno omejuje le na deklaracijo Marxovih stavkov. Bodisi radi nesposobnosti, bodisi radi pomanjkanja volje, da v resnici razume bistvo marksizma — to je končno vse eno — izpreminja živa in revolucionarna načela marksizma v mrtve, brezpomembne formule. Delo te skupine ne sloni na izkušnji, na upoštevanju praktičnega dela, temveč na Marxovih citatih. Navodila za svoje delovanje ne črpa iz konkretne resničnosti, temveč iz zgodovinskih paralel. Prepad med besedo in dejanjem je poglavitni greh teh »marksistov«. Neprestana razočaranja in večna nezadovoljnost je posledica vsega tega. Jogičes je te ljudi zelo točno označil, ko je rekel o njih: oni ne stojé, temveč ležé na stališču marksizma.

Nasprotno tej pa druga grupa ne smatra za najvažnejšo to, da nekdo na zunaj priznava marksizem; njej gre za to, da se marksizem res izvaja v življenju. Ta skupina koncentrira svojo pažnjo na to, da določi pota za uresničenje marksizma na podlagi danega položaja in da zopet izpremeni svojo taktiko, kakor hitro se razmere izpremené. Pri svojem delu se ne opira toliko na Marxove citate kot na rezultate praktične izkušnje, iz katere presoja svoje korake in se uči iz svojih napak zboljšanja svojega dela. Glavni znak te marksistične skupine je sklad med besedo in dejanjem. Njeno geslo je: marksisti nimajo samo razlagati ta svet, temveč marksisti morajo izpremeniti današnji svet.

Današnji posili-uredniki »Delavsko-kmečkega lista« spadajo brezdvomno v prvo grupo laži-marksistov: kajti vsa njihova delavnost obstoja v samih večnih resolucijah in deklamacijah. Podcenjujejo in zavračajo vsako konkretno, podrobno delo strokovnih organizacij za delavske potrebe, ne prevzemajo nase nikakega odgovornega dela, temveč samo blatijo vsak korak, ki ga storé enotne strokovne organizacije. O enotnih strokovnih organizacijah pišejo in govore tako, da odvrčajo od njih vsakega delavca, ki ne pozna preteklosti vse zlobnosti njihovega blatenja.

Gustinčič je v Trziču predlagal resolucijo, po kateri naj pozove Strokovna komisija vse ostale

strokovne zveze na boj proti redukciji rudarjev. In še preden je začel Gustinčič pisati svojo resolucijo, je Strokovna komisija že praktično pripravljala tako akcijo — velik skupni protestni shod v Unionu. Ta shod je tako sijajno uspel, da so začutili pisarji »DKL« potrebo, da z najogabnejšimi lažmi napadejo ta shod in Strokovno komisijo, češ da je ta izdala razredni boj, da je s. Sedej predlagal orjunaško resolucijo itd. Vse to nesramno blatenje 10. številke »DKL« je poskus bolnih ljudi, da zanesejo zmedo v delavske vrste, ki so se začele zbirati in da te enotne vrste zopet razbijejo. Da »DKL« laže, lahko pričajo vsi tisoči udeležencev na unionskem shodu.

Kaki škodljivci delavske stvari so ti pisarji »DKL«, dokazuje tudi njihovo lažljivo poročanje o prvi skupščini Delavske zbornice. Med drugim so zapisali sledeče:

»Prva seja upravnega odbora DZ je že pokazala, da je bilo napačno upanje delavcev, da bo izvoljena DZ prava zaščitnica delavstva. Na tej prvi seji so si »gospodi kolegi« samo razdelili mesta brez vsakega drugega sklepa. O redukciji, brezposelnosti in drugih perečih vprašanjih niso izgovorili niti besedice.«

Kaj pomeni tako pisanje?

Delavstvo si je končno priborilo močno zastopstvo v DZ, ki naj bi ščitila delavske interese zlasti v času, ko nima delavstvo nikjer druge svojega zastopstva, da bi potem njega terjalo svoje pravice. »DKL« pa hoče ubiti zaupanje delavstva v DZ in v prave izvoljene delavske zastopnike. To se pravi gnati delavstvo meščanstvu v naročje.

Resnica je popolnoma drugačna od pisanja »DKL«. Nobenih mest si nismo razdelili, temveč smo: prvič nastopili proti TPD in za ugodno rešitev rudarskega vprašanja;

drugič smo predložili, da se takoj nakažejo podpore za brezposelne;

tretjič se pripravljala akcija za delavsko starostno zavarovanje;

četrtič začne v kratkem poslovati »Delavska Akademija«, ki bo na široko organizirala toliko potrebno prosvetno delo med delavstvom;

petič se pripravljala načrt za zgradbo velikega delavskega doma v Ljubljani, dečjega zavetišča v Trbovljah itd.

Vse to dokazuje jasno, da dela naša delegacija v Delavski zbornici in njenem upravnem odboru z vso silo na to, da se pomaga delavstvu — ne z resolucijami in psovkami, temveč s kruhom. Delo delegacije bi bilo mnogo lažje, če je ne bi oviralo žal precej močno zastopstvo nasprotnih klerikalnih in nacionalističnih sil. Da ni naša delegacija še močnejša, kakor je, nosi glavno krivdo današnja zločinska politika inženirjev in študentov okrog »DKL«.

Da pa je današnje pisanje »DKL« tudi naravnost provokatorsko, dokazuje 11. številka »DKL«, ki piše, da je Delavska zbornica v rokah buržuazije, da je njeno delovanje kontrarevolucionarno — a v resnici pa buržuazija meče polena pod nože novo izvoljeni DZ. Vlada menda ni ustavila delovanja DZ zato, ker je ona po Gustinčičevem mnenju reakcionarna; vlada bi jo v tem slučaju z vsemi štirimi podpirala.

Vloga današnjih pisarjev »DKL« je očitna: nagnati ZDSZJ in DZ v razpust, vreči delavstvo v novo brezpravnost, potem pa triumfirati z Gustinčičevimi resolucijami o »hegemoniji srbske buržuazije«. Zato pa, delavci, ne nasedajte provokacijam in delajte dalje po svoji delavski vesti!

Zakaj odgovarjamo na vse podlosti »DKL«? Da pokažemo proletariatu one, ki so naravnost blazno nesrečni nad tem, ko vidijo, da se delavske vrste zbirajo, da pokažemo ljudi, ki bi bili strašno nesrečni, če bi jutri prevzeli odgovorno delo v Strokovni komisiji — ker bi potem ne imeli več koga blatiti, ampak bi morali delati.

Odgovorili smo zato, da levičarski proletariati sam nažene inženjerje in študente, ki se mu hočejo vsiliti za voditelje in da si izvoli na čelo ljudi, ki so že dejansko pokazali, da za delavsko stvar delajo, dočim ji Gustinčič et Co. samo škodujejo.

Strokovne organizacije kot take se gotovo ne bodo vmešavale v zadeve grupe »DKL«, toda levičarsko delavstvo samo, preizkušeno po toliko bojih in porazih, bo moralo iztebiti gadjo zalego neodgovornih študentov in agentov provokaterjev, da se obvaruje celotno delavsko gibanje pred novimi nesrečami.

Odgovarjamo na vse napade zato, ker smo po sklepih strokovne božične konference odgovorni za to, da obvarujemo strokovno gibanje pred ponovnim razbitjem in da ga nasprotno vedno bolj jačimo.

Enotni smo! Toda v tej enotnosti ne smemo iti v popustljivosti tako daleč, da bi spustili volkove med se, da ti razkropijo vse, kar se je z težavo skupaj zbralo. V tej enotnosti ne smemo biti tako širokogrudni, da se razbije sama enotnost. Ravno radi enotnosti in pod geslom enotnosti, v dejanskem interesu celokupnega delavskega razreda moramo izžgati iz sebe vse rane, preostale še iz temne preteklosti: demagogijo, nedisciplino, blatenje zaupnikov in vodilnih forumov, kritikaštvo, provokacijo itd!

Enotni moramo biti, veliki ne samo po številu, temveč tudi po ideji, borbenosti in disciplini!

Enotnost — ne pomeni svobodnega blatenja, kritikaštva in razdiranja, enotnost ne pomeni nedisciplin, temveč enotnost znači —

skupno voljo, železno disciplino, skupen bojovni duh, bratsko zvezo.

proti vsem sovražnikom delavskega razreda!

Bomo videli?

S. Marcel Žorga in še nekateri drugi naši prijatelji od »grupe okoli« DKL hodijo na sestanke in shode po revirjih z resolucijo, ki omalovažuje dosežanje delo Strokovne komisije in Zveze rudarjev Jugoslavije za brezposelne rudarje in vedno naglašajo, da je potreba poslati brezposelne rudarje v Rusijo. Iz teh razlogov smo poslali uredništvu »DKL« v Ljubljani sledeče pismo:

1.838-19/26.

Uredništvo

»Delavsko-Kmečkega lista«

v Ljubljani.

Spoštovani sodrug!

Predsednik Vaše grupe s. Marcel Žorga je na shodih v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku nastopal za to, da morajo iti brezposelni rudarji v Sovjetsko Rusijo. Predložil je tudi

tozadevno resolucijo, v kateri se zahteva, da stopi Strokovna komisija takoj v zvezo z Rusijo glede izselitve naših rudarjev v tamošnje rudnike.

Mi popolnoma nič ne nasprotujemo temu predlogu, temveč smo naravnost veseli vsake pomoči, ki pride od koderkoli, da se zaposli reducirane delavce. Reducirani rudarji bodo gotovo tudi veseli, če se jih v Sovjetski Rusiji zaposli pod ugodnejšimi pogoji, kakor so to v Franciji.

V prepričanju, da s. Marcel Žorga ni tozadevno agitiral iz politično agitacijskih razlogov, temveč v želji, da pridejo reducirani rudarji čimprej do zaslužka in kruha, Vam po sklepu ankete vseh rudarskih članov Delavske zbornice, ki se je vršila dne 18. marca v Trbovljah, sporočamo sledeče:

Niti Zveza Rudarjev Jugoslavije, niti Strokovna komisija, niti ostale pri Delavski zbornici registrirane delavske strokovne zveze nimajo nobenih stikov z Rusijo, ker nam to onemogoča pomanjkanje vsakih odnosov med Rusijo in Jugoslavijo.

Zato se po nalogu rudarskih zastopnikov obračamo na Vas, ki ste izdali iniciativo za izseljevanje v Rusijo, da to akcijo tudi izvedete, da poizveste konkretno, koliko rudarjev bi se zaposlilo v Rusiji, pod kakimi pogoji in kako bi se organiziral njihov transport v Rusijo. O tem boste potem natančno poročali rudařem, ker ti ne morejo iti v negotovost.

Vse strokovne organizacije, registrirane pri Delavski zbornici in Delavska zbornica sama pa bodo med tem natančno dognale stanje reduciranih rudarjev in jih zaslislale, kje nameravajo poiskati zaposlitev.

Posebna strokovna delegacija bo osebno stopila v stik s francosko rudarsko strokovno zvezo, da se prepriča, ali bi se dalo zaposliti rudarje v Franciji in pod kakimi pogoji. Tudi mi bomo o tem natančno poročali rudařem.

Tako upamo, da bomo poskrbeli vse, da se rešijo pri TPD reducirani rudarji današnje bede in da se zaposlijo tam, kjer bodo delovni pogoji najugodnejši.

Storite hitro svojo akcijo, ki ste jo sami predložili, mi bomo istotako hitro postopali, kajti položaj rudarjev zahteva nujne odprave — v kruhu.

Sodružne pozdrave!

Strokovna komisija za Slovenijo v Ljubljani.

Tajnik: Joža Golmajer, l. r. Predsednik: Franc Jernejčič, l. r.

Mednarodni pregled bolniškega zavarovanja.

V 23. številki »Arbeiterschutz«-a, glasilo avstrijskih bolniških blagajn, prinaša avstrijski delegat pri mednarodnem uradu dela interesantno poročilo o bolniškem zavarovanju v raznih državah. V našem listu priobčujemo najvažnejše podatke, ki morajo zanimati vsakega delavca.

Obvezno bolniško zavarovanje se je uvedlo najprej v Nemčiji leta 1883. in sicer za obrtniške delavce, leta 1885. se je razširilo na trgovino in leta 1886. na poljedelstvo. Dve leti kasneje, leta 1888. se je uvedlo bolniško zavarovanje v bivši Avstriji, leta 1891. na Ogrskem, leta 1901. na Luksemburškem, leta 1911. v Norveški, Rusiji in Angliji in leta 1912 v Rumuniji. Po svetovni vojni je uvedla bolniško zavarovanje cela vrsta drugih držav, tako da obstoji to danes v 22 državah. V petih od teh držav, in sicer v Jugoslaviji, Grški, Portugalski, Chilu in Japonski še ni popolnoma izvedeno to zavarovanje, tako da obstoji danes praktično obvezno bolniško zavarovanje za delavce in nameščence samo v 17 državah. V Belgiji in Franciji obstoje prostovoljna pomožna društva, ki prejemajo državno podporo.

Po državi podpirano prostovoljno bolniško zavarovanje obstoji v švedski po zakonu iz leta 1910., v Švici od leta 1911. in v Danski od leta 1915.

V Severni Ameriki obstoje posebna podpirna društva, ki jih deloma podpira država.

Toda maček ni izostal. Kristian II. se je vsled te vojne obsoval pri vseh sosednjih državah, ki se sicer niso upale pričeti vojno z mogočnim Kristianom II., toda sklenile so kaznovati ga na drug prav občuten način. Blago, prihajajoč iz države Kristiana II., so zavračale in ladja za ladjo se je vračala iz tujih pristanišč, ne da bi mogla oddati blago. Moloh I. je divjal in klel, ogrožen je bil njegov profit. Tovarne so obstale, rudarji in delavci so ostali brez dela, mornarji so se gladni in razčepani potikali po pristaniščih. Neizmerno gorje je prišlo nad delovno ljudstvo. Kot strahovi so se vlekli po cestah mest; sprva molče in upajoč na boljše čase. Ko pa je postajala brezposelnost vedno večja, glad vedno hušji in neznosnejši, so začeli godrnjati na glas. Vedno večje in resnejše so postajale demonstracije in vedno silnejši klic po pomoči.

Policija ni bila več v stanu zatreti kravale; poklicali so vojaštvo. In tako se je zgodilo, da se je tisočglava množica privabila pred palačo Kristiana II., da zahteva kruha. Komaj so se začeli iz množice prvi klici, pa je navalilo na neoboroženo sestradano množico vojaštvo, peš in na konjih. Počili so strelji, zablščale so se sablje in v potokih krvi so se valjali ranjenci in ležali mrtveci.

Tedaj pa je bilo konec potrpežljivosti. Leta in leta pritajena jeza in nezadovoljstvo se je spremeni v ogorčenje, ki se je kot plamen razširilo od mesta do mesta, od vasi do vasi. Kot razjarjena furija so se valile množice po cestah preko vseh zaprek. Kristian II. in Moloh I. sta neznanu kam zbežala; policija in vojaštvo sta bila brez moči. Modri in razumni može so se postavili na čelo revolucionarnemu gibanju, mu dali pravec in ga spravili v pravi tir. Posrečilo se jim je zopet vspostaviti mir in red. Delovno ljudstvo se je zopet vrnilo na delo, parasiti pa so zbežali. Izginili so nezadovoljni obrazi in beda, veselo in sito ljudstvo je z veseljem delalo na deželi in v mestu, seveda ne več za Kristiana II. in Moloha I., temveč edino le zase.

Bilo pa je vse to nujno potrebno, ker delavske mezde so bile tako nizke, da si delavstvo ni moglo nabaviti niti industrijskih proizvodov, ki jih je samo produciralo. Delavstvo je izdelovalo fino blago, samo pa hodilo v raztrganih capah, izdelovalo čevlje, samo hodilo boso, ni bilo deležno lepih, od njeega samega napravljenih produktov, ker so bili leti le za bogatine v državi in v inozemstvu.

Naenkrat pa se je zgodilo nekaj, kar je imelo za celo državo usodne in težke posledice. Kristianu II., ki se je za gospodarske razmere svoje države bore malo zanimal, je postalo tesno v dotedanjih državnih mejah. Sklenil je napraviti roparski pohod, ter podjarmiti eno izmed sosednjih držav. Vzrok za napoved vojne je hitro znašel in po kratkem vojskovanju je zasedel malo sosedno državo.

Patrioti cele države so kar noreli pijane zmagge. Lampijoni, zastave, godba, vse je delalo čast in slavo zmagovalcu Kristianu II., ki se je med vojno valjal v naročju svojih metres.

Po F. Hanuschu: M. Svetlič:

Kriza. Pravljica.

V glavnem mestu velike države sta imela sedež dva mogočna vladarja; eden kronan, eden nekronan. Kronani se je imenoval Kristian II., nekronani Moloh I.

Kristian je kot vrhovni vojni zapovednik razpolagal z velikansko armado na kopnem, na morju in v zraku, z armado pešcev, konjenikov, topov in zrakoplovov. Vse sosedne države so bile v silnem in vednem strahu pred to silno armado, grozeče ladje so krizale po morju. Armada uradnikov Kristiana II. je mrzlično delala, da v njegovem imenu z brutalno silo iztisne davke najsiromašnejših državljanov; obzirnosti niso poznali, ker obzirnost je prihajala v poštev kvečjemu za bogatina. Armada in policija je skrbela za red in mir. Če se je pa vendarle kdaj našel nezadovoljnejši, ki se je drznil godrnjati nad neznosnimi bremenmi, bilo je na razpolago dovolj sodnikov, ki so revolucionarje v imenu Kristiana II. vtaknili za več let pod ključ.

Toda to se ni dogodilo mnogokrat, ker armada duhovščine je skrbela za pouk delovnega ljudstva, katero je že izgubilo upanje na zboljšanje svojega bitja in žitja na tem svetu in se s pokoro in molitvijo pripravljalo na boljše življenje na onem svetu.

Kot vrhovni šef armade, birokracije in policije razpolagal je tedaj Kristian II. z veliko in neomejeno močjo, s katero je brezobzirno tlačil svoje podložnike. Toda ne le posedovati moč, tudi slavljati in počaščen je hotel biti. Ob vsaki najmanjši priliki so se morali prirediti po celi državi na stroške mest in vasi sijajne slavnosti njemu na čast. Odvisno časopisje je moralo pisati dolge članke, v katerih se je slavila modrost vladarja in povdarjal patriotizem in lojalnost ljudstva.

Obdan od množice lenuhov in koristolovcev je živel Kristian II. na svojem sijajnem dvoru udobno in brezskrbno življenje.

Bolj ponižen pa je moral biti Moloh I. Sicer je bil gospodar zemlje, lastnik rudnikov, tovaren, par-

Skupno število zavarovancev znaša:

Table with 4 columns: Country, Year, Total, Percentage of total. Includes Austria, Czechoslovakia, Germany, England, Norway, Poland, Russia, Yugoslavia, Hungary, Luxembourg.

V Franciji ima samo bivše nemško ozemlje obvezno bolniško zavarovanje in sicer je zavarovancev 413.000. Tudi v Italiji je obvezno bolniško zavarovanje samo v onem ozemlju, ki je prej pripadalo Avstriji; zavarovancev je 92.000.

Število zavarovancev pri podpornih blagajnah je:

Table with 3 columns: Country, Members, (Brez Alzaške in Saarskega okrožja). Includes Belgium, Denmark, Finland, France, Sweden, Switzerland.

Po zakonu določena hranarina, t. j. določen odstotek temeljne plače znaša v posameznih državah: Nemčija 50 odstot., Madjarska 60-75 odstot., Estonka 50, Cetonija 66, Rumunija 50, Jugoslavija 66, Norveška 60, Avstrija 67-80, Poljska 60, Rusija 100.

Med sistemi zavarovanja v posameznih državah je znatna razlika v tem, da se ponekod daje hranarina za vsak dan, drugod pa le za vsak delovni dan. Večina zakonov pooblašča bolniške blagajne za povijanje hranarine. Čas uživanja hranarine je v raznih državah zelo različen; najkrajši je v Rumuniji (16 tednov), v mnogo državah pa znaša celo leto in še to se more podaljšati. Razen hranarine je večinoma predvidena tudi pogrebina. Najpopolnejša bolniška podpora je v Rusiji.

Nov zakon o sodiščih dela v Nemčiji.

Nemška vlada je predložila državnemu svetu predlog za nov zakon o sodiščih dela. Po tem predlogu bi ta sodišča reševala vse pravne spore med delodajalci in delavci, spore radi kolektivnih pogođb.

Naše organizacije.

Kovinarji.

Dobrava. Občni zbor podružnice Metalnih Radnika Jugoslavije se bo vršil v ponedeljek, dne 29. marca t. l. ob 3. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obnege zбора, 2. poročilo predsednika, tajnika, blagajnika in nadzorstva, 3. poročilo zastopnika Oblastnega odbora, 4. slučajnosti.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

III. redni kongres Splošne Delavske Zveze Jugoslavije.

Po sklepu plenarne seje centralne uprave ORSJ v Zagrebu dne 20. februara t. l. se bo vršil

4. in 5. aprila 1926 v Zagrebu III. redni kongres Splošne Delavske Zveze Jugoslavije.

Začasni dnevni red kongresa:

- 1. Konstituiranje kongresa. 2. Poročilo: a) izvrševalnega odbora o delu zveze, b) blagajniško poročilo, c) poročilo nadzorstva. 3. Sprememba zvezinega pravilnika (referent s. Sima Kotur). 4. Naša tarifna in stankovna politika (referent s. Vilim Haramina). 5. Delavski strokovni tisk (referent s. Spiro Gojsina). 6. Organizacija in agitacija (referent s. Josip Bekker). 7. Slučajnosti.

Vse naše podružnice bodo dobile v kratkem važna navodila, ki se bodo nanašala na to objavo.

Zvezina uprava SDZJ v Zagrebu.

Predsednik: Vilim Haramina, s. r. Tajnik: Sima Kotur, s. r. Josip Bekker, s. r.

Lesni delavci.

Razmere v lesni industriji.

V zadnji številki »Delavca« smo nekoliko pisali o razmerah in o delovnem času po raznih lesnoindustrijskih podjetjih v okolici Ljubljane, danes pa hočemo opisati kakšen delovni čas vlada po Gorenjskem, posebno še v Bohinjski dolini in okolici Bleda. Dasi je v tej lepi gorenjski dolini zelo razvita lesna industrija, vendar bi bilo lahko zaposlenih tamkaj še mnogo več delavcev, ako ne bi delali delavci 10-12 ur dnevno in to še za smešno nizko plačo, gozdni delavci pa morajo delati celo od zore do mraka. Čeravno zakon o zaščiti delavcev odločno prepoveduje daljši delovni čas, nego osem ur, vendar podjetniki izkoriščajo delavce na vse mogoče načine. Tako trpi ubogi delavec tam na žagah in v gozdovih, in ni pa nobene državne oblasti, ki bi se za stvar nekoliko pobrigala. Vprašamo: Zakaj pa imamo v naši državi ministristvo za socialno politiko, zakaj Inšpekcijo dela v Ljubljani? Menda zato, da štitijo te socialne institucije gg. kapitaliste, kateri delavce na vse mogoče načine izkoriščajo? Mislimo, da imamo te institucije zato, da štitiijo in varujejo delavce pred izkoriščevanjem kapitalizma. Zato pozivljamo Inšpekcijo dela v Ljubljani, da nemudoma ukrene vse, da se izvršuje Zakon o zaščiti delavcev, zlasti pa ono točko glede delovnega časa, kakor tudi glede obratnih zaupnikov v tovarnah. Lesnim delavcem pa še to: Kdo je kriv, da vlada tako brezposelnost v naši stroki, ako ne mi sami? Kdo je kriv neznosnih razmer, katere jih tlačijo, nego oni sami? Na eni strani razkošnost, na drugi pa siromaštvo! Vso to krivdo nosi pa delavstvo samo, ker ni strokovno organizirano. Dobro vedo, da ako bi imeli močno strokovno organizacijo, bi si podjetniki nikoli ne upali tako nesramno izkoriščati delavcev, ne bi bile tako nizke delavske mezde, delovni čas bi znašal lahko samo 8 ur! Zato je skrajni čas, da vse to delavstvo spregleda in se zbudi iz zaspanosti. Za zgleđ si je treba vzeti jeseniške kovinarje, kako se vztrajno bore za svoje pravice. Pomisliti je treba, da vsi neorganizirani mnogo škodujejo vsem organiziranim. Zato prosimo tudi jeseniške sodruge, da podvzamejo i oni potrebne korake med temi de-

lavci, da se jih pripelje v našo strokovno organizacijo, podučite jih, da pridejo enkrat do spoznanja. Pozivljamo ostalo lesno delavstvo, da se zdrami in da se združi v združenih strokovnih organizacijah, da nam bo mogoče odbijati vse napade kapitalizma.

Mariborski mizarji pozor! V »Delavcu« od 25. februara smo obvestili vse delavce, da se bo vršil občni zbor lesnih delavcev podružnice Maribor na 14. marca 1926 ob 9. uri dopoldne v »Ljudskem domu«. Ker se je pa le premalo sodrugov zavedalo svoje dolžnosti, udeležiti se tega obnege zбора, se občni zbor na 14. marca ni mogel vršiti, ker po pravilniku ni bil sklepčen. Vse lesne delavce vnovič opozarjamo, da se bo vsled tega vršil občni zbor podružnice Maribor na 31. marca 1926 ob 18. uri (6. uri zvečer) v »Ljudskem domu«, Ruška cesta 5. Ker je na dnevnem redu isto, i. s. zavoljo delnic stavbne dvorane »Ljudskega doma« in še razne druge finančne razmere, je dolžnost vsakega lesnega delavca, da se obnege zбора točno in zanesljivo udeleži. Ako se sodruzi še na ta poklic ne zavedo svoje dolžnosti, bode občni zbor sklepal ob vsakem številu navzočih članov.

Monopolci.

Redni letni občni zbor Saveza Monopolskih Radnika-ca v Ljubljani se bo vršil v torek, dne 30. marca t. l. takoj po delu (ob pol 6. uri) popoldan v gostilni g. Mraka na Rimski cesti. Dnevni red običajen. Dolžnost vseh članov in članic je, da se obnege zбора v polnem številu udeleže. Odbor.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Zreče. Pri nas podjetje izkorišča tako, kakor malokje. Za to podjetje ne veljajo nobeni zakoni, če se pa nanje sklicujemo, jih mirno prezre, a s svojim postopanjem ne preneha. Velika brezposelnost, ki vlada na eni strani po ostalih krajih, se še ni približala naši tovarni, zato pa podjetje tembolj dela na to, da bi delavci delali po 10 in 12 ur. Drugod delavci brez dela, pri nas pa moramo garati od zore do mraka. Pri tem pa ni izvzeta niti nedelja. Podjetje ima baje ogromna naročila, zato obratovodja pritiska na nas, da delamo tudi ob nedeljah do 12. ure. Gorje mu, kdor se nameram podjetja upre! Da naša trditev ne bo ostala neutemeljena, navajamo slučaj, ko je bil kakoznan pomočnik P. F. z denarno globo 15 Din samo zato, ker ni hotel vršiti prekurnege dela. Pri izplačevanju podjetje prav pridno odteguje davek na ročno delo tudi onim, ki so po zakonu izvzeti, namreč mladim delavcem pod 18. letom starosti. Pozivljamo merodajne oblasti, da se za razmere v našem podjetju bolj zanimajo, ker so opomini na podjetje brezuspešni in bo treba eksperimentalne kazni za drzno postopanje in gaženje ter omalovaževanje zakonov od strani podjetja. Zlasti Inšpekcija dela ima pri našem podjetju obširno polje za udeještvovanje in izvrševanje zakonov.

Bilanca za leto 1925.

Balance sheet table with columns for Aktiva (Aktiva) and Pasiva (Pasiva). Includes items like Blagajna, Naložen denar, Vrednostni papirji, Inventar, Imovina, Odbitek inventarja, Prebitek.

Borovnica. V nedeljo, dne 14. marca t. l. je Osrednje društvo lesnih delavcev sklicalo javno zborovanje tukajšnjih lesnih delavcev. Namen govornika je bil, delavcem natančneje razložiti pomen strokovne organizacije. Žal pa, da se borovniški lesni delavci še premalo zavedajo svojega težkega položaja, ker proti pričakovanju se ni odzvalo mnogo delavcev na temu javnemu zborovanju, pač pa so se kompaktno odzvali temu vabilu vsi gg. podjetniki v borovniški okolici, zastopani po vseh političnih strujah. V govorih sta se osobito odlikovala podjetni orjunaš g. Jelovšek z Vrhniče in samostojelj Petrič z Borovnice. Vsi podjetniki so namreč prišli zgolj radi tega na zborovanje, da bi istega preperečili in delavce razpodili. — Lesni delavci v Borovnici! Ravno na tem zborovanju ste morali spregledati, kakšne prijatelje imate v vaših podjetnikih! Videti ste morali, dasiravno ne vsi enega in istega mišljenja, ker bili so orjunaši, klerikalci, demokratje, samostojelci, da celo g. župnika so bili privabili na to zborovanje, da če je treba, znajo nastopati skupno proti sovražniku — proti delavcu! — Delavci! Koliko časa bo še trajalo, da se boste pustili od svojih delodajalcev tako nesramno izzemati? Dobro veste, da delodajalci nikakor nečejo priznavati »Zakona o zaščiti delavcev«, ne priznavajo osemurnega delovnika; veste, da nočejo delavcu priznavati nikakršnih pravic, ki bi bile v prid delavca. Ali boste še dalje to trpeli? Zdromite se vendar enkrat in začnite premišljevat! — Da bi delavce spasil, je g. Petrič navzočim govoril, da si je le potom garanja, ko je delal 24 ur dnevno, pridobil toliko bogastva. No, prepričani smo, da ne bi g. Petrič nikdar bil tak bogataš, ko bi ne znal tako dobro izkoriščati svojih delavcev, kateri mu morajo garati za par dinarjev po 12 do 14 ur dnevno. Na zborovanju se je celo izjavil g. bogataš, da bo deloval toliko časa na tem, da izžene iz borovniške občine dva naša agilna sodruga. Ne moremo drugega reči o tem, nego samo to, da bi najraje imeli ti gospodje okrog Borovnice svoj kitajski zid, da ne bi ostali svet zvedel, kakšni izkoriščevalci bivajo za tem zidom. Zaenkrat dovolj! — Borovniški delavci pa pojditelj kljub vsemu terorju, kljub vsemu hujskanju v boj proti njim! Ne ustrašite se teh teroristov! Strokovna organizacija ostalih lesnih delavcev vam bo vedno stala ob strani!

Stanje članstva početkom leta je bilo 187, pristopilo jili je 117, dopotovalo 170, pomotoma črtanih 21, odpotovalo 6, črtanih 140 in umrl 1. Stanje koncem leta 1925 348 članov. K temu je pripomniti, da je naraslo število članov v tekočem letu do obnege zбора že na 400. Umrlemu je izkazal občni zbor znak sožalja, kakor tudi drugim, ki so premiali a niso bili več v evidenci združene organizacije, ker so bolni med zedinjenjem podlegli smrti. — Za tem sta podala poročilo kontrole ss. Kovačič in Ulčar ter predlagala odboru absolutorij, katerega je občni zbor tudi soglasno odglasoval. Za tem je podal s. Jeram v kratkem pojasnilo glede napadov na njegovo osebo, ker mu je centrala poverila agitacijo v pokrajini in mu zato stavila honorar na razpologo v znesku 500 Din mesečno, kar pa je po napadu v »Napreju« od Leskoškega in Dobravčanov pri centrali odklonil. Pojasnil je med drugim jezuitski izpad Leskoškega proti njemu, to je tistega Leskoškega, ki je hodil na seje upravnega odbora Delavske zbornice spat in ki je na račun 400 delavcev s še enim tajnikom dobival plačo tajnika in ni uvidel, da vse članske prispevke porabi skoro izključno za svojo plačo. Pojasnil je sadistično denuncijantsko delovanje Bernota in »Napreja«, ki ga je z Leskoškovimi članki že v drugič javno denunciral, prvič z napadom v »Napreju«, da ima preveliko plačo in drugič ko je z Dobravskim napadom podkrepil denuncijantsko pismo, katero je bilo v »Napreju« objavljeno in katerega so klerikalci poslali direktiji KID, da hodi Jeram po vsej pokrajini in agitira. Končno je še omenil Talerja, kateri je zapustil organizacijo in Znidarja, kateri se lovi med nebom in zemljo, a se ne more odločiti. Oba pa sta že močno potrebovala organizacijo in jo bosta še, toda zapomniti si nam je ljudi, kateri rušijo na tihem, a tega zrušili ne bodo, pač pa bomo zrušili mi vse njih razdvajajoče načrte. Občni zbor je pojasnilo teh stvari odobril in vzel na znanje. Pojasnil je tudi članom, da s. Bračinac deluje še kot centralni tajnik, vendar pa ni več plačan pri Savezu, ker je prevzel mesto ravnatelja Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Beogradu. Dalje se je prešlo na razpravo predlogov h kongresu, ki se bo vršil 3., 4. in 5. aprila t. l. v Beogradu. Pri tej točki je bil sprejet predlog s. Jerama. Predlog je sličen predlogu centralne uprave glede vplačevanja prispevkov in podpor, a je sličen vzorcu čeških kovinarjev. — Občni zbor SMRJ podr. Jesenice želi in apelira na vse podružnice Saveza, da se o njem po podružnicah razpravlja in ako bi se česa ne razumelo, naj se v svrhu informacij vsak obrne na podružnico Jesenice. — Nato je bila volitev novega odbora in sicer z vzklikom. Izvoljeni so bili v odbor in se takoj po obnem zboru konstituirali sledeči sodruzi: Jurij Jeram predsednik, Lomovšek Leopold podpredsednik, Mlakar Ivan tajnik, Ravnik Franc namestnik, Vilman Janko blagajnik, Mohorič Franc namestnik, Žen Franc odbornik in Wilman Alojz ter Ulčar Alojz v kontrolo. Nato je bil občni zbor zaključen. — Naprej! V vrste! Na delo!

Trbovlje. (Občni zbor bratovske skladnice.) V nedeljo, dne 28. februara 1926 se je vršila v čakalnici zapadnega obfata krajevna skupščina brat. skladnice s sledečim dnevnim redom: 1. Znizanje prispevkov v bolniško blagajno v smislu sklepa predloga krajevnega upravnega odbora z dne 11. januarja 1926. 2. Poročilo nadzorstvenega odbora in odobritev letnih obračunov. 3. Volitev nadzorstvenega odbora v smislu navodil glavne bratovske skladnice z dne 29. jan. 1926. 4. Raznosterosti. — Pri prvi točki dnevnega reda sta bila dva predloga. Prvi predlog, katerega je krajevni odbor predlagal, oziroma ga že izvedel, kakor je bilo razvidno ob plačilnem dnevu 27. jan., se je glasil, da se morajo prispevki znižati za 2 odstotka. Drugi predlog je bil stavljen od nekega delegata krajevnega skupščine ter se je glasil, da se morajo prispevki v bolniško blagajno zvišati na najvišjo

